

TEATRALITA VEŘEJNÝCH UDÁLOSTÍ – podzim 2014

Tři oblasti zájmu:

1. Venkovské slavnosti spojené s cyklickým prožíváním celého roku
2. Městské veřejné události
3. Virtuální, mediální svět a svět subkultur

Fáze výzkumu:

1. Vyhledání a výběr akce
2. Zorganizování výzkumu/výjezdu a účast na něm
3. Sepsání protokolu o výzkumu/výjezdu
4. Vytvoření studie (individuálně či v týmu – podle osobních dispozic) a její diskuse

K výzkumu obecně:

Výzkum je zaměřen pouze na projevy, které jsou vázány na procesualitu a časovost, tedy projevy, u nichž můžeme sledovat časovou strukturu, oddělení aktérství a diváctví, vymezení scény, použití kostýmu a určení rolí. Jedná se o projevy performativní. Jedná se o terénní výzkum a jeho dokumentaci (audio, foto, video) a rozhovory s účastníky událostí. Při zpracování úkolu budou studenti vycházet z teatrologických metod (popis základních divadelních aspektů – dramaturgie, režie, scénografie, herectví). Vedle toho budou sledovat tyto události v rozšířeném teatrologickém pojetí divadla jako „kulturního modelu“ E. Fischer-Lichte, který zahrnuje pojmy a aspekty: podívaná-jeviště-hlediště; aktér-divák-vnímání-recepce-účast; role-scéna-masko-kostým; repertoár-scénář-režie; tělovost. Tyto metody budou doplněny kvalitativními metodami etnometodologie, jež vychází, mimo jiné, z práce E. Goffmana *Všichni hrajeme divadlo*, a orální historie.

Dělení úkolů:

1. *organizační* – schopnost týmové spolupráce, dohody, odpovědnosti za celý tým
2. *výzkumné* – rozvíjení pozorovacích schopností, schopnosti reflexe a písemného zachycení zkušenosti, schopnost získat dokumentační materiál pro zpětné potvrzování hypotéz a dohadů, odlišná pozice účasti, participace: postoj distancujícího se pozorovatele vs. postoj účastníka
3. *tematické* – podle „kulturního modelu divadla“ E. Fischer-Lichte sledování těchto fenoménů a aspektů: podívaná-jeviště-hlediště; aktér-divák-vnímání-recepce-účast; role-scéna-masko-kostým; repertoár-scénář-režie; tělovost

Okruhy teatrologických a antropologických témat:

- chování lidí na veřejných prostranstvích, při slavnostech, v komunitách
- fenomén diváctví: přímé diváctví, diváctví diváků, diváctví skrze média (videonahrávky a fotografie); diváctví jako čumilství a antičumilství (ostentativní dělání, že nevidím), vnučené diváctví; vrstvení diváctví
- organizátor, např. „ten s megafonem“, jako novodobý režisér, inspicient veřejné akce
- textová složka scénáře události a její vznik: zápis, tradice, využití refrénů, šíření opakováním a skandováním, zpěvem, skandování hesel při demonstracích a při sportu
- kruhové a půlkruhové formace účastníků událostí; průvod a jeho procesualita
- oděv účastníků události: definice „slušného“ oblečení; oblečení jako kostým, kroj, uniforma, identifikační znak skupiny; znaková funkce oblečení (masky) vs. účelovost oblečení, spjatost se situací a aktivitou
- scénografie událostí: daná architekturou, děním, užitím zvukových nosičů (reproduktorů)
- možnosti dokumentace: zpětné vytvoření scénáře/partitury události na základě chronologického zápisu (časová linie události) a nákresu scénografické struktury
- varianty vzniku události: tradice; spontánní, jedinečná a autentická akce; organizovaná masová zábava; událost kopírující kulturní modely, ověřené modely a kódy (vliv TV pořadů)

Literatura:

- ABÉLÈS, Marc. *Politika jako divadlo*. In. ????
- Antropologia widowisk*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2006
- BLAŽEK, Bohuslav. *Venkov – města – média*. Sociologické nakladatelství (SLON), Praha 1998 (kapitola *Města*)
- ČERNICKÝ, Viktor. Aktéri a diváci veřejných událostí. *Theatralia* Vol 17, No 1 (2014)
- ERIKSEN, Thomas Hylland. *Sociální a kulturní antropologie*. Portál, Praha 2008 (kapitoly *Náboženství a rituál*, *Úskalí mnohočetných tradic*, *Etnicita*, *Globální, lokální a glokální*)
- FIEBACH, Joachim. *Předvádění skutečnosti jako její performativní provádění*. In. *Tendence v současném myšlení o divadle*. JAMU, Brno 2010
- FISCHER-LICHTE, Erike. *Estetika performativity*. 2012
- GEHL, Jan. *Život mezi budovami*. Nadace Partnerství, Brno 1996
- GIRTLE, Roland. *Okrajové sociální kultury*. Masarykova univerzita, Brno 2001
- GOFFMAN, Erving: *Všichni hrajeme divadlo*, Nakladatelství Studia Ypsilon, Praha 1999

JEVREJNOV, Nikolaj. Scénické ztvárnění života. Ex cathedra. *Theatralia* Vol 17, No 1 (2014)

MUSILOVÁ, Martina. Teatralita veřejných událostí. Uvedení do problematiky. *Theatralia* Vol 17, No 1 (2014)

PAVLICOVÁ, Martina. *Lidová kultura a její historicko-spoločenské reflexe. ituál*. Masarykova univerzita, Brno 2007 (jízda králů)

METODY VÝZKUMU:

Skutečný výzkum:

1. Deskriptivní výzkum

Cíl: popis skutečnosti
„*Jak jsou věci nyní?*“

- pozorování
- průzkum
- rozhovory

2. Historický výzkum

Cíl: co nejpřesnější a nejobektivnější rekonstrukce minulosti
„*Jak byly věci v minulosti?*“

- rozhovory s pamětníky
- zápisy v kronikách
- průzkum místního tisku
- fotografický materiál v rodinných albech

3. experimentální výzkum

„*Co by se stalo kdyby?*“

- proměnné veličiny
- kontrolní skupina

Postavení výzkumníka: objektivní pozorovatel, odstup, participace, infiltrace

Funkce v týmu: v týmu si studenti rozdělí úkoly podle tématu, který studenti budou sledovat. Jeden student bude vždy volný, tzv. žolík, a bude událost jen prožívat/vnímat jako „nevýzkumník“. Svou zkušenost bude rovněž reflektovat ve zvláštní reflexi. V pozici „žolíka“ se vystřídají všichni studenti.

Rozhovory s účastníky: metoda orální historie; získání informace o historii události; průzkum důvodů k účasti na události apod.

Informátor: jak ho získat?; jaké informace od něj získat?